

Rritja e eksporteve bujqësore

Programi qeverisës

2021-2025

Rritja e eksporteve bujqësore

2021 - 2025

- A. Analizë e performancës së Programit deri në 2025 për Eksportet Bujqësore dhe konteksti i përgjithshëm
- B. Analiza për kuadrin rregullator dhe rritjen e eksporteve bujqësore në Shqipëri
- C. Tendencat e alokimeve Fiskale dhe performanca në bujqësi (2021-2025)
- D. Analizë e realizimit të premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore
- E. Analizë e ndikimit në zhvillimin e qëndrueshëm
- F. Politikat e Eksporteve, shpërndarja rajonale e efektit dhe rritja e sektorit Bujqësor
- G. Analiza e përmbushjes së programit

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efijenca e menaxhimit të kostove:

1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:

1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të porealizuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Rritja e eksporteve bujqësore

Eksportet bujqësore janë rritur në **400 milionë USD**, krahasuar me **rreth 100 milionë USD** që ishin më parë.

Qëllimi është që t'i çojmë eksportet bujqësore në **përmasat mbi 1 miliard USD**.

Ky objektivi synon përmirësimin e konkurrencës në tregjet ndërkombëtare dhe rritjen e mundësive për zhvillimin e sektorit bujqësor në vend.

o

Eksportet bujqësore i kemi rritur në 400 milionë US. D, ish in rreth 100 milionë US.D. Do t'i çojmë mbi 1 miliardë US.D

A. Analizë e performancës së Programit deri në 2025 për Eksportet Bujqësore dhe konteksti i përgjithshëm

Premtimi për të rritur eksportet bujqësore nga 100 milionë USD në 400 milionë USD dhe më pas në 1 miliard USD reflekton një qëllim ambicioz dhe vizion për zgjerimin e sektorit bujqësor. Për të vlerësuar performancën deri më tani:

Progresi Real: Nga të dhënat e PBA 2024, objektivat janë ulur në 56 miliardë lekë (~560 milionë USD), që përfaqëson një progres të moderuar krahasuar me objektivin fillestar. Kjo tregon një qasje më konservative për shkak të sfidave të brendshme dhe globale.

Moskoherenca me Premtimin: Reduktimi i objektivave nënvizon një dallim midis premtimit fillestar dhe rezultateve aktuale, duke sugjeruar se optimizmi fillestar mund të ketë qenë i tepruar ose i pavlerësuar mirë në kontekstin ekonomik.

2. Vlerësimi i Realitetit: PBA 2024

Përmbysja e objektivave sugjeron sfida strukturore dhe ekonomike. Faktorët kryesorë janë:

Vlerësimi i Tregut: Ndryshimet në kërkesën ndërkombëtare për produkte bujqësore dhe konkurrenca globale mund të kenë kufizuar mundësitë për rritje të shpejtë të eksporteve.

Krizat Ekonomike dhe Inflacioni: Faktorët ekonomikë, përfshirë rritjen e kostove të prodhimit dhe inflacionin, kanë ndikuar aftësinë konkurruese të produkteve shqiptare.

Kapacitetet Lokale: Kufizimet në infrastrukturën bujqësore dhe teknologjinë e prodhimit mund të kenë ndaluar rritjen e rendimentit.

3. Përputhshmëria mes Premtimit dhe Realitetit

Një analizë krahasuese tregon dallime të qarta:

Premtimi: Arritja e 1 miliard USD në eksporte kërkon një rritje katërfish brenda pak viteve, e cila kërkon investime të konsiderueshme në teknologji, tregje të reja dhe modernizim të prodhimit.

Realiteti: Objektivat aktuale janë ulur, duke sugjeruar se prioritetet janë riformuluar ose se sfidat e papritura kanë ndryshuar fokusin.

4. Faktorët vendimtarë për rritjen

Për të arritur një përmirësim të dukshëm në eksportet bujqësore, kërkohen masa të koordinuara në disa fusha:

Diversifikimi i Produkteve: Rritja e gamës së produkteve bujqësore, përfshirë përpunimin e ushqimeve, do të ndihmonte në rritjen e eksporteve.

Rritja e Cilësisë dhe Certifikimet: Përmirësimi i standardeve dhe sigurimi i certifikimeve ndërkombëtare do të ndihmonte për të arritur tregje me vlerë të shtuar.

Ekspansion në Tregjet e Reja: Fokusi në rajone si Lindja e Mesme, Azia, dhe tregjet më të pasura europiane mund të diversifikojë eksportet.

Investimet në Teknologji dhe Infrastrukturë: Teknologjia moderne dhe përmirësimet në zinxhirin e furnizimit janë thelbësore për të rritur rendimentin dhe efikasitetin.

5. Konteksti i Përgjithshëm i Programit Qeverisës

Performanca e përgjithshme e programit qeverisës për periudhën 2021-2025 është ndikuar nga disa faktorë:

Konteksti Politik: Stabiliteti politik ka lehtësuar planifikimin, por korrupsioni dhe polarizimi politik kanë penguar implementimin efektiv të reformave.

Konteksti Social: Reformat në arsim dhe shëndetësi kanë dhënë rezultate të përziera, me përmirësime të kufizuara në akses dhe cilësi.

Konteksti Ekonomik: Ndërsa ka pasur disa suksese në nxitjen e rritjes ekonomike, sfidat nga pandemia dhe lufta në Ukrainë kanë ndikuar në ritmin e realizimit të objektivave.

Faktori Ndërkombëtar: Ndryshimet në tregjet globale dhe krizat ndërkombëtare kanë ndikuar aftësinë për të rritur eksportet dhe për të tërhequr investime të huaja.

6. Përfundimi dhe Rekomandimet

Premtimi për eksportet bujqësore në 1 miliard USD mbetet një objektiv shumë ambicioz, që kërkon më shumë kohë dhe burime sesa periudha e planifikuar. Realiteti aktual sugjeron se:

Synimet duhet të jenë të përqendruara në rritje të qëndrueshme dhe të realizueshme, duke shmangur objektiva tepër optimiste.

Përmirësimi i planifikimit strategjik dhe zbatimi i masave specifike, si investime në teknologji dhe diplomaci tregtare, janë vendimtare për arritjen e objektivave të qëndrueshme.

Përfshirja e sektorit privat dhe mbështetja për fermerët, përmes granteve dhe subvencioneve, mund të ndihmojnë në rritjen e prodhimit dhe eksportit.

Ky vlerësim ofron një kuptim të qartë të sfidave dhe mundësive që përballlet qeveria shqiptare në përmbushjen e premtimeve për rritjen e eksporteve bujqësore dhe objektivave të tjera ekonomike.

B. Analiza për kuadrin rregullator dhe rritjen e eksporteve bujqësore në Shqipëri

Shqipëria ka krijuar një kuadër rregullator që synon mbështetje për sektorin e bujqësisë dhe rritjen e eksporteve të produkteve bujqësore. Ky kuadër përfshin një mori ligjesh, aktesh nënligjore dhe strategjish që kanë për qëllim të rrisin produktivitetin bujqësor dhe të përmirësojnë cilësinë dhe konkurrueshmërinë e produkteve bujqësore për eksport. Më poshtë janë disa nga komponentët kryesorë të kuadrit rregullator dhe politikave mbështetëse:

a. Strategjiti Sektoriale dhe Plani Kombëtar i Bujqësisë

Strategjia Kombëtare për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural (2021-2027) është një nga strategjitë kyçe që mbështet zhvillimin e sektorit të bujqësisë. Ajo përfshin objektiva për rritjen e eksporteve bujqësore, mbështetje për fermerët dhe modernizimin e infrastrukturës bujqësore.

Politika e Subvencioneve dhe Mbështetjes për Bujqësinë: Qeveria ka ofruar mbështetje për fermerët nëpërmjet subvencioneve direkte dhe granteve, me qëllim rritjen e produktivitetit dhe të ardhurave për fermerët. Kjo mbështetje është pjesë e PBB-së dhe është përfshirë në PBA për vitet 2021-2024.

b. Akordi i Tregtisë dhe Marrëveshjet Ndërkombëtare

Shqipëria është pjesë e **Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit** me Bashkimin Europian, që lehtëson qasjen në tregjet europiane për produkte të ndryshme bujqësore. Kjo është një mundësi për të rritur eksportet, sidomos për produktet bujqësore me kërkesë të lartë si frutat, perimet dhe arrat.

Marrëveshjet Ndërkombëtare për Bujqësinë: Shqipëria ka gjithashtu marrëveshje bilaterale me vende të tjera që mundësojnë rritjen e eksporteve.

c. Ligje dhe Aktet Nënligjore

Ligji për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural dhe aktet nënligjore për mbështetje të bujqësisë janë krijuar për të siguruar mbështetje për zhvillimin e infrastrukturës dhe modernizimin e sektorit.

Standardet e Cilësisë dhe Sigurisë Ushqimore: Shqipëria ka miratuar standardet ndërkombëtare të cilësisë dhe sigurisë ushqimore, që janë të rëndësishme për eksportin e produkteve bujqësore në tregjet ndërkombëtare.

2. Burimet dhe Strukturat Përgjegjëse

Për realizimin e premtimit të rritjes së eksporteve bujqësore, Shqipëria ka përdorur një sërë burimesh dhe struktura të dedikuara për mbështetje të sektorit të bujqësisë.

a. Burimet Financiare

Buxheti i Shtetit: Alokimet për sektorin e bujqësisë janë përfshirë në buxhetin e shtetit për vitet 2021-2024. Këto alokime janë përdorur për mbështetje direkte për fermerët, përmirësimin e infrastrukturës dhe financimin e programeve të zhvillimit rural.

Fondi për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural: Ky fond mbështet projekte dhe iniciativa për zhvillimin e bujqësisë dhe përmirësimin e kapaciteteve për eksport.

b. Strukturat Përgjegjëse

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZR) është institucioni kryesor që koordinon politikën dhe zhvillimin e sektorit bujqësor. MBZR është përgjegjëse për formulimin dhe implementimin e strategjive të zhvillimit bujqësor dhe për monitorimin e eksporteve.

Agjencia Kombëtare e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (AKBZHR) është përgjegjëse për zbatimin e mbështetjes për fermerët dhe për monitorimin e projekteve të zhvillimit të bujqësisë.

Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve dhe Doganave luan një rol të rëndësishëm në mbështetje të eksporteve përmes uljes së barrës tatimore dhe lehtësirave doganore për produktet bujqësore.

3. Kërkesat dhe Strategjitë Sektoriale

Strategjitë dhe kërkesat sektoriale përfshijnë objektiva të ndryshme që mbështesin rritjen e eksporteve bujqësore dhe zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit.

a. Zhvillimi i Infrastrukturës Bujqësore

Përmirësimi i rrugëve rurale dhe magazinave të ftohta për ruajtjen e produkteve ka qenë një objektiv i rëndësishëm i strategjive bujqësore. Investimet në këto infrastrukture janë kyçe për rritjen e cilësisë dhe sasisë së eksporteve.

Sistemet e ujitjes dhe menaxhimi i burimeve natyrore janë gjithashtu pjesë e strategjive për zhvillim të qëndrueshëm të bujqësisë.

b. Përmirësimi i Teknologjive dhe Inovacionit

Inovacionet bujqësore përfshijnë mbështetje për adoptimin e teknologjive moderne që rrisin produktivitetin dhe cilësinë e produkteve bujqësore.

Trajnimi i fermerëve dhe rritja e kapaciteteve menaxheriale për përdorimin e teknologjive të reja është një kërkesë që ka ndihmuar në rritjen e konkurrueshmërisë për produktet bujqësore të eksportuara.

Kuadri rregullator dhe strategjitë sektoriale janë themeli për mbështetje të sektorit bujqësor dhe rritjen e eksporteve bujqësore, por realizimi i premtimit kërkon një bashkëpunim më të ngushtë midis institucioneve qendrore dhe lokale, rritje të investimeve dhe menaxhimin efikas të burimeve financiare.

Përmbushja e këtyre kërkesave është një proces i vazhdueshëm, ku janë nevojshme përmirësime në infrastruktura, mbështetje për inovacion dhe monitorim të efektshmërisë së strategjive të zbatuara.

C. Tendencat e alokimeve Fiskale dhe performanca në bujqësi (2021-2025)

1. Alokimet Fiskale për Bujqësinë:

Tendencat e alokimeve fiskale për sektorin bujqësor në Shqipëri janë karakterizuar nga një angazhim i qëndrueshëm për ta mbështetur këtë sektor, por alokimet buxhetore kanë qenë shpesh të kufizuara në krahasim me sektorët e tjerë si infrastruktura dhe turizmi. Për periudhën 2021-2024, buxheti për sektorin bujqësor ka pasur një rritje të moderuar, me fokus në subvencionet për fermerët dhe investimet në modernizimin e infrastrukturës rurale.

Sipas të dhënave, në vitin 2021 dhe 2022, alokimet për bujqësinë ishin rreth 2-3% të PBB-së, që përfshinin ndihma për fermerët dhe mbështetje për përmirësimin e teknologjisë dhe proceset e përpunimit.

Përformanca e sektorit ka qenë më e fortë në sektorët e prodhimeve organike dhe të rinovueshme, ku qeveria ka mundësuar grante dhe stimuj për fermerët që miratojnë praktika ekologjike dhe teknologji të reja. Megjithatë, eksportet bujqësore nuk kanë arritur ende nivelet e premtuara të 400 milionë dollarëve.

Performanca e Eksporteve:

Disa sektorë bujqësorë, si **perimet, frutat, dhe produktet organike**, kanë pasur një rritje të eksporteve, por rritja e përgjithshme e eksporteve bujqësore ka qenë më e ulët se sa parashikimet origjinale.

Shqipëria ka pasur një rritje të moderuar të eksportit të produkteve bujqësore, por jo në nivelet e pritura për shkak të kufizimeve që vijnë nga infrastruktura e papërshtatshme, kostoja e lartë e prodhimit dhe mungesa e përpunimit të avancuar të produkteve bujqësore.

2. Kostot Direkte dhe Indirekte të Zbatimit të Premtimit

Kostot Direkte:

Investimet në Infrastrukturë dhe Teknologji: Pjesa më e madhe e kostove direkte për realizimin e premtimit janë investimet në infrastrukturën bujqësore dhe përmirësimin e teknologjisë. Qeveria ka alokuar fonde për të mbështetur zhvillimin e infrastrukturës në zona rurale, si ndihma për ndërtimin e sistemeve të ujitjes dhe drenazhit, dhe rritjen e kapaciteteve të depozitimit dhe përpunimit.

Subvencionet për Fermerët: Kostot direkte gjithashtu përfshijnë subvencionet për fermerët dhe mbështetje për përdorimin e teknologjive moderne. Kjo ka përfshirë gjithashtu mbështetje për prodhimin e produkteve organike dhe mbështetje për eksportet.

Buxheti për promovimin e eksporteve ka pasur gjithashtu një rol të rëndësishëm, duke alokuar fonde për pjesëmarrjen në panairë ndërkombëtare dhe për zhvillimin e markave të produkteve bujqësore shqiptare.

Kostot Indirekte:

Vonesa në Infrastrukturë dhe Burokraci: Kostot indirekte përfshijnë vonesat në zhvillimin e infrastrukturës dhe burokracinë që ka ndikuar negativisht në zbatimin e projekteve. Për shkak të vonesave dhe proceseve të komplikuar të tenderimit dhe administratës, është vonuar implementimi i disa projekteve kyçe.

Kostot Sociale: Nga ana tjetër, **mangësitë në bujqësi** dhe nevoja për mbështetje më të madhe për fermerët e vegjël kanë çuar në rritjen e pabarazisë sociale dhe mungesën e mundësive për disa grupe në fshatra të përfitojnë nga mbështetje e duhur.

3. Vlerësimi i Prioriteteve Infrastrukturore dhe Teknike për Zbatim

Infrastruktura dhe Teknologjia:

Investimet në Infrastruktura Bujqësore janë ndër prioritetet kryesore për të mundësuar rritjen e eksporteve bujqësore. Ndër projektet kyçe përfshihen përmirësimi i sistemeve të ujitjes, ndihma për ndërmarrjet bujqësore për të përmirësuar kapacitetet e përpunimit, dhe mbështetje për ndërtimin e magazinave moderne për ruajtjen e produkteve.

Përmirësimi i Rrjetit Logjistik është një tjetër prioritet për të mundësuar transportin e produkteve bujqësore për eksport. Pavarësisht disa investimeve në rrugë dhe portet, ka ende probleme në lidhje me logjistikën, si dhe çështje që lidhen me standardet ndërkombëtare të paketimit dhe transportit.

Prioritetet Teknike:

Trajnimi i Fuqisë Punëtore dhe përmirësimi i kapaciteteve teknike të fermerëve kanë qenë pjesë e strategjisë qeveritare për të mundësuar rritjen e rendimenteve bujqësore dhe të zvogëlojë humbjet. Ndihma në përvetësimin e metodave të reja të prodhimit dhe menaxhimit ka qenë një element i rëndësishëm për përmbushjen e objektivave.

4. Krahasimi i kostove me alokimet buxhetore, të Ardhurat dhe kapacitetet iscale 2021-2025

Alokimet Buxhetore:

Në vitin 2021-2024, qeveria ka alokuar një pjesë të konsiderueshme të buxhetit për zhvillimin e sektorit bujqësor. Pavarësisht kësaj, alokimet nuk kanë qenë të mjaftueshme për të realizuar një rritje të madhe të eksporteve bujqësore. Shumica e fondeve janë alokuar për sektorët e tjerë si infrastruktura dhe energjia.

Buxheti i Parashikuar për 2025 ka një rritje të moderuar të alokimeve për bujqësinë, por kjo është ende larg nevojave të vërteta për një transformim të thellë të sektorit dhe rritjen e eksporteve të tij.

Të Ardhurat dhe Kapacitetet Fiskale:

Të ardhurat e parashikuara nga sektorët e bujqësisë janë të lidhura ngushtë me rritjen e prodhimit dhe eksportit. Megjithatë, **kapacitetet fiskale** janë të kufizuara dhe krijojnë mundësi të pakta për rritjen e investimeve të nevojshme në sektorin bujqësor për të arritur objektivat e eksportit.

5. Faktorët e tjerë:

Afatet Kohore për Përmbushjen: Rritja e eksportit të bujqësisë kërkon kohë të gjatë për të realizuar, duke pasur parasysh natyrën e procesit të modernizimit të bujqësisë dhe sfidat e lidhura me zhvillimin e infrastrukturës dhe kapaciteteve teknike.

Disponueshmëria e Fuqisë Punëtore dhe Burimeve Financiare: Fuqia punëtore është një faktor i rëndësishëm për zhvillimin e bujqësisë, por ka nevojë për më shumë trajnim dhe

mbështetje. **Logjistika** dhe **burimet financiare** janë gjithashtu sfida për zhvillimin dhe realizimin e eksporteve.

Kapaciteti Institucional: Kapaciteti i institucioneve për të mbështetur zhvillimin e sektorit bujqësor është ende i kufizuar, dhe kërkon përmirësime për të mundësuar zbatimin e politikave për zhvillimin e eksportit.

Nga analiza e realizimit të premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore nga 100 milionë dollarë në 1 miliard dollarë, është evidentuar një progres i ngadaltë për shkak të kufizimeve infrastrukturore, mungesës së kapaciteteve teknike dhe sfidave buxhetore. Megjithatë, ka një përpjekje të qëndrueshme për të mbështetur sektorin bujqësor, por kërkohet një alokim më i madh dhe strategji më të fokusuara për të realizuar objektivat e premtuara.

D. Analizë e realizimit të premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore (2021-2024)

1. Performanca e Eksporteve Bujqësore (2021-2024)

2021

Eksportet: Eksportet bujqësore arritën 44 miliardë lekë (361 milionë euro), duke shënuar një rritje të ndjeshme krahasuar me 2020, vit i ndikuar nga pandemia.

Politikat Mbështetëse: Programi i Pagesave Direkte nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për rritjen e konkurrueshmërisë.

Aktet Normative: VKM 30/2021 miratoi masa për mbështetjen e bujqësisë përmes subvencioneve dhe përmirësimeve infrastrukturore.

2022

Eksportet: U regjistrua rritje prej 18.1% në vlerë dhe 15.6% në sasi (55.1 miliardë lekë).

Strategjia Kombëtare: Investime në sisteme ujitjeje dhe mbështetje për eksportet, sipas Strategjisë Kombëtare për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural.

Buxheti: Rritje prej 18% për sektorin e bujqësisë.

2023

Eksportet: 364,219 ton (janar-nëntor), rritje e qëndrueshme krahasuar me 2022.

Investimet: Fokus në transport dhe magazinim për produkte bujqësore.

Politika: Mbështetje financiare për prodhimin dhe përpunimin.

2024

Parashikimi i Eksporteve: 435,372 ton, rritje prej 19.5% krahasuar me 2023.

Prioritetet Buxhetore: Rritje e alokimeve për investime teknologjike dhe zhvillim konkurrues.

Vlerësimet: Përparime në kategori si fruta dhe perime, por sfida në transport dhe përpunim.

Tabela 1. Performanca e Eksporteve Bujqësore

Viti	Eksportet (në miliardë lekë)	Rritja (%)	Sasia (ton)
2021	44	-	-
2022	55.1	18.1	-
2023	-	-	364,219
2024*	-	19.5	435,372

2. Alokimet Buxhetore dhe Kapacitetet Fiskale

PBA 2021-2023

Investimet: Rritje të ndjeshme në sisteme ujitjeje, infrastrukturë dhe teknologji.

Subvencionet: Fokus në rritjen e standardeve dhe kapaciteteve eksportuese.

PBA 2024-2025

2024: 14.6 miliardë lekë buxhet për bujqësi, me rritje prej 18% krahasuar me 2021.

2025: Parashikohen 15 miliardë lekë, me fokus të veçantë në teknologji dhe përpunim.

Tabela 2. Alokimet Buxhetore

Viti	Buxheti (në miliardë lekë)	Rritja (%)
2021	12.3	-
2022	13.4	9
2023	14.2	6
2024*	14.6	3
2025*	15	4

3. Kostot Direkte dhe Indirekte

Kostot Direkte

Investime në ujitje, magazinim dhe teknologji.

Subvencione për fermerët: financuar nga buxheti i shtetit dhe donatorët.

Kostot Indirekte

Trajnime dhe rritje kapacitetesh teknike.

Rritje administrate dhe mbështetje logjistike.

Tabela 3. Kostot Direkte dhe Indirekte

Lloji Kostove	Shuma (në miliardë lekë)	Përshkrimi
Direkte	8.5	Ujitje, teknologji, subvencione
Indirekte	3	Trajnime, logjistikë

4. Faktorë Ndikues

Afatet Kohore: Realizimi i premtimeve afatgjata varet nga stabiliteti i investimeve.

Kapacitetet Institucionale: Nevojë për forcimin e bashkëpunimit të Ministrisë me nivelin lokal.

Fuqia Punëtore: Trajnime për teknologji dhe menaxhim prodhimi.

5. Përfitimet Ekonomike dhe Sociale

Punësim: Sektori i bujqësisë kontribuon me 40% të punësimit.

Të Ardhura: Rritja e eksporteve kontribuon në të ardhurat rurale.

Diversifikim Ekonomik: Reduktim i varësisë nga sektorë të tjerë.

Përfundim dhe Rekomandime

Premtimi për 1 miliard dollarë eksporte bujqësore deri në 2025 është ambicioz dhe sfidues. Ndërsa ka patur progres të dukshëm, arritja e këtij objekti do të varet nga:

Përmirësimi i Infrastrukturës Rurale: Investime në rrugë, magazina dhe teknologji.

Subvencione të Targetuara: Fokus në fermerët me potencial eksportues.

Thjeshtësimi i Proçedurave: Lehtësim i barrierave burokratike për eksportet.

Monitorimi dhe Vlerësimi: Analiza të rregullta të efikasitetit të masave të zbatuara.

Arsyeja kryesore për rritjen e eksporteve bujqësore qëndron në ndikimin pozitiv që ka mbi ekonominë dhe jetesën e komuniteteve rurale, duke kontribuar gjithashtu në pozicionimin e Shqipërisë

E. Analizë e ndikimit në zhvillimin e qëndrueshëm

1. Impakti ekonomik

a. Rritja e të ardhurave dhe diversifikimi i ekonomisë

Rritja e eksporteve bujqësore ka sjellë diversifikim të ekonomisë, duke ulur varësinë nga sektorët tradicionalë si turizmi dhe ndërtimi.

Produktet si frutat dhe perimet shqiptare kanë gjetur tregje të reja ndërkombëtare, duke rritur eksportet dhe të ardhurat nga bujqësia.

b. Krijimi i vendeve të punës

Hapja e tregjeve të reja ka stimuluar punësimin në zonat rurale.

Megjithatë, kushtet e punës dhe pagat e ulëta mbeten sfida për sektorin.

2. Impakti social

a. Përmirësimi i kushteve të jetesës në zonat rurale

Rritja e eksporteve ka nxitur zhvillimin e fermave dhe përmirësimin e standardit të jetesës së fermerëve.

Mungesa e shërbimeve bazë, si shëndetësia dhe arsimi, vazhdon të kufizojë përmirësimin e plotë të kushteve të jetesës.

b. Pjesëmarrja e grave në ekonomi

Rritja e eksporteve ka ndihmuar në rritjen e përfshirjes së grave në sektorin bujqësor, duke fuqizuar barazinë gjinore.

3. Impakti mjedisor

a. Menaxhimi i burimeve dhe praktikat e qëndrueshme

Teknologjitë e pastra dhe praktikat ekologjike janë promovuar, por mbeten sfida në lidhje me menaxhimin e mbetjeve bujqësore dhe pesticideve.

b. Ndikimi i klimës

Ndryshimet klimatike paraqesin një sfidë të madhe për prodhimin bujqësor, duke kërkuar investime në teknologji për menaxhimin e kushteve ekstreme.

4. Rekomandimet për përmirësim

Mbështetje për teknologjitë e qëndrueshme: Duhet investuar në teknologji dhe praktika që reduktojnë ndikimin mjedisor të sektorit.

Përmirësimi i infrastrukturës rurale: Rrugët dhe magazinat janë thelbësore për ruajtjen e produkteve dhe garantimin e cilësisë së eksporteve.

Zhvillimi i politikave të përshtatshme për ujë dhe energjinë: Menaxhimi i burimeve natyrore është thelbësor për përbalimin e sfidave klimatike.

Mundësitë dhe rreziqet

Mundësitë

- Diversifikimi i ekonomisë dhe rritja e PBB-së.
- Zhvillimi i tregjeve ndërkombëtare për produktet shqiptare.
- Hapja e vendeve të reja të punës dhe përfshirja e grupeve të marginalizuara.

Rreziqet

- Varësia nga tregjet ndërkombëtare dhe pasiguria ekonomike.
- Ndikimi negativ i ndryshimeve klimatike mbi prodhimin bujqësor.
- Probleme infrastrukturore dhe logjistike që kufizojnë potencialin e eksporteve.

Perceptimi dhe sfidat e mëdha

Informaliteti dhe pastrimi i parave

Informaliteti mbetet një pengesë kryesore, duke ndikuar në statistikat dhe menaxhimin e sektorit.

Ka dyshime për ndikimin e aktiviteteve informale dhe pastrimin e parave në tregjet bujqësore.

Mungesa e bashkëpunimit institucional

Politikat mbështetëse nuk janë implementuar plotësisht, duke kufizuar ndikimin e masave për rritjen e eksporteve.

Realizimi i premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore ka pasur ndikime pozitive të dukshme, por gjithashtu ka nxjerrë në pah sfidat që lidhen me zhvillimin e qëndrueshëm. Për të siguruar një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik, social dhe mjedisor, është thelbësore të adresohen sfidat infrastrukturore, menaxhimi i burimeve dhe përfshirja e grupeve të margjinalizuara.

Kjo periudhë është karakterizuar nga disa veprime të qeverisë që synojnë përmirësimin e sektorit bujqësor, por gjithashtu nga sfida që lidhen me situatën ekonomike dhe ndihmën ndërkombëtare.

F. Politikat e Eksporteve, shpërndarja rajonale e efektit dhe rritja e sektorit Bujqësor

Në periudhën 2021-2024, qeveria ka ndërmarrë disa masa për të mbështetur rritjen e eksporteve bujqësore. Këto masa përfshijnë:

Mbështetje për fermerët: Qeveria ka ofruar subvencione dhe grante për fermerët që investojnë në teknologji moderne dhe përmirësimin e cilësisë së produkteve. Kjo ka ndihmuar për të rritur cilësinë e prodhimeve dhe për të siguruar një ofertë më konkurruese për tregjet ndërkombëtare.

Hapja e tregjeve të reja: Në këtë periudhë janë bërë përpjekje për të hapur tregje të reja për eksportet bujqësore, veçanërisht në vendet e Bashkimit Evropian dhe ato të rajonit. Kjo ka përfshirë gjithashtu lehtësimin e procedurave doganore dhe përmirësimin e transportit dhe infrastrukturës.

Iniciativa për diversifikimin e eksporteve: Pjesë e politikës është dhe përpjekja për të diversifikuar eksporte bujqësore nga produktet tradicionale si frutat dhe perimet në produkte të përpunuara, të cilat kanë vlerë më të lartë të eksportit.

Kufizimet dhe Sfidat

Megjithatë, ndikimi i këtyre politikave ka pasur disa kufizime:

Infrastruktura e kufizuar: Ndërsa janë bërë përpjekje për të përmirësuar infrastrukturën për transportin e produkteve bujqësore, infrastruktura në disa zona ka mbetur ende e pamjaftueshme për të siguruar një rrjedhë të shpejtë dhe efikase të eksportit.

Mungesa e investimeve në teknologji: Pavarësisht se ka pasur disa alokime buxhetore, investimet në teknologjinë moderne dhe trajnimin e fuqisë punëtore kanë mbetur nën nivelet e kërkuara për të rritur konkurrueshmërinë dhe produktivitetin.

Varësia nga donatorët ndërkombëtarë dhe huamarrja: Politikat fiskale kanë qenë të mbështetura në shumë raste nga huamarrja dhe ndihma e donatorëve, duke i shtuar një barrë borxhit publik dhe duke ngritur shqetësime për qëndrueshmërinë financiare.

Efektet në Eksporte dhe Ekonominë

Në këtë periudhë, ka pasur disa efekte pozitive dhe negative nga politikat për rritjen e eksporteve:

Rritje e eksporteve bujqësore: Në përgjithësi, eksportet bujqësore kanë shfaqur një rritje, sidomos në sektorin e produkteve të freskëta si frutat dhe perimet, por edhe në eksportet e produkteve të përpunuara. Rritja e eksporteve ka kontribuar në përmirësimin e bilancit të tregtisë dhe ka ofruar mundësi për diversifikimin e burimeve të të ardhurave të vendit.

PBB dhe zhvillimi ekonomik: Pavarësisht rritjes së eksporteve, ndikimi në PBB është ende i kufizuar për shkak të sfidave të tjera strukturore të ekonomisë shqiptare. Për më tepër, sektorët e tjerë si turizmi dhe remitanat kanë vazhduar të mbeten të rëndësishëm për ekonominë.

Rritja e punësimit në zonat rurale: Rritja e eksporteve ka pasur një ndikim pozitiv në krijimin e mundësive të punësimit, veçanërisht në zonat rurale, ku fermerët dhe punonjësit e sektorit bujqësor janë përfshirë në këtë rritje të kërkesës për produkte.

Ndikimi në Kontratën me Votuesit

Premtimi për rritjen e eksporteve bujqësore ka pasur një ndikim të dukshëm në perceptimin e votuesve, por realizimi i tij ka hasur disa pengesa. Nëse politikat fiskale dhe buxhetore janë vlerësuar për mbështetje të mjaftueshme të sektorit, përmirësimi i infrastrukturës dhe i produktivitetit është ende në proces. Votuesit kanë parë disa përfitime nga rritja e eksporteve, por gjithashtu kanë vënë re vonesa dhe sfida që lidhen me mbështetje të mjaftueshme për modernizimin dhe diversifikimin e sektorit.

Në periudhën 2021-2024, politikat për rritjen e eksporteve bujqësore kanë pasur një ndikim pozitiv në rritjen e eksporteve dhe zhvillimin e sektorit, por kanë hasur në sfida të konsiderueshme që lidhen me buxhetin, fiskalitetin dhe infrastrukturën.

Për të realizuar një përmbushje të plotë të kontratës me votuesit, është e nevojshme që qeveria të vazhdojë përpjekjet për modernizimin e sektorit, mbështetje më të fuqishme financiare dhe rritjen e investimeve në teknologji dhe trajnimin e fuqisë punëtore.

Për të vlerësuar efektin ndikues të premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore në Shqipëri deri në vitin 2025, është e rëndësishme të shqyrtojmë aspekte të ndryshme që lidhen me shpërndarjen rajonale, industrinë e prekura, shtresat e popullsisë të prekura dhe mbështetje institucionale. Kjo do të na ndihmojë të kuptojmë nëse ky premtim ka reflektuar një përgjegjshmëri politike dhe një kontratë të realizuar me votuesit.

1. Shpërndarja Rajonale

Rajonet Veriore dhe Jugore (Shkodra, Kukësi, Vlova, Fier):

Përfitimë të Dukshme: Rajonet që kanë një traditë të fortë në bujqësi, si ato të veriut dhe jugut, kanë pasur mundësi të përfitojnë më shumë nga politikat mbështetëse. Këto rajone janë të njohura për prodhimin e frutave dhe perimeve, dhe për këtë arsye kanë mundësi të shfrytëzojnë investimet dhe mbështetje financiare për të rritur cilësinë e produkteve dhe eksportet.

Evidencë Faktike: Statistikisht, rajonet si Vlova dhe Fier kanë regjistruar rritje të eksportit të perimeve dhe frutave, veçanërisht në tregjet e Bashkimit Evropian, pas mbështetjes për modernizimin e teknologjisë dhe përmirësimin e standardeve të prodhimit.

Rajoni i Tiranës:

Përfitimë të Shumta: Si qendra ekonomike e vendit, Tirana ka pasur mundësi të përfitojë nga investimet në infrastrukturë dhe mbështetje për industrinë përpunuese. Kjo ka mundësuar rritjen e eksportit të produkteve të përpunuara, si vajrat dhe produktet e tjera agro-përpunuese.

Evidencë Faktike: Shpërndarja e investimeve për përpunimin e produkteve bujqësore në Tiranë ka rezultuar në një rritje të eksportit të produkteve të përpunuara, duke kontribuar në rritjen e PBB-së dhe ndihmuar sektorin e agroindustrisë të rrisë konkurrueshmërinë.

Rajonet e thella malore (Dibra, Kukësi):

Përfitimë të Kufizuara: Rajonet malore dhe më të izoluara kanë hasur vështirësi për të përfituar nga programet e mbështetjes për shkak të barrierave në infrastrukturë dhe qasjen në tregjet ndërkombëtare. Ato janë më të ndjeshme ndaj mungesës së investimeve dhe granteve për modernizim dhe kanë mbetur mbrapa në përfitimet nga politika e eksporteve bujqësore.

Evidencë Faktike: Rajone të tilla si Kukësi, për shkak të kushteve të vështira infrastrukturore, kanë pësuar një rritje të kufizuar të eksporteve, me disa sektorë bujqësorë që vazhdojnë të mbeten nën nivelin e kërkesës ndërkombëtare.

2. Industrinë e Prekura

Industrinë bujqësore dhe agro-përpunuese:

Rritje e produktivitetit dhe eksporteve: Ky sektor ka pasur mundësi të përfitojë nga subvencionet dhe mbështetje për investime në teknologji moderne dhe përmirësimin e cilësisë së produkteve. Rritja e kërkesës për produkte të standardeve të larta ka shtuar mundësitë për të rritur eksportet, sidomos në sektorin e perimeve, fruta dhe produkteve të përpunuara.

Evidencë Faktike: Industria agro-përpunuese ka treguar rritje të eksporteve për produktet si vajrat, lëngjet natyrale dhe perimet, me shifra që tregojnë një rritje mesatare prej 5-7% në eksportet e këtyre produkteve midis 2021 dhe 2024.

Industria e qumështit dhe mishit:

Zhvillimi i fermave dhe mundësitë e eksportit: Industria e qumështit dhe mishit ka pasur mundësi të rritet për shkak të kërkesës për produkte të certifikuara dhe të cilësisë, të cilat janë kërkuar në tregjet ndërkombëtare.

Evidencë Faktike: Sektori i qumështit ka shënuar rritje të eksporteve, veçanërisht në vendet e BE-së, duke kontribuar në zhvillimin e fermave dhe përmirësimin e kapaciteteve për eksport.

3. Shtresat e Popullsisë të Prekura

Fermerët dhe punëtorët e bujqësisë:

Përfitime direkte dhe të prekshme: Fermerët që janë të angazhuar drejtpërdrejt në sektorin bujqësor kanë përfituar nga mbështetja për modernizimin e teknikave bujqësore, rritjen e cilësisë së produkteve dhe hapjen e tregjeve të reja.

Evidencë Faktike: Rritja e mbështetjes për fermerët ka sjellë rritjen e të ardhurave për shumë grupe, sidomos për fermerët që janë angazhuar në bujqësinë organike dhe intensive.

Fermerët e vegjël dhe ata jashtë sistemit formal:

Pengesa dhe sfida: Ky grup ka hasur vështirësi për të përfituar nga mbështetjet financiare dhe ka mbetur jashtë sistemit të tregjeve ndërkombëtare për shkak të mungesës së informacionit dhe burimeve financiare.

Evidencë Faktike: Të dhënat nga studimet e sektorit bujqësor tregojnë se shumica e fermerëve të vegjël janë të paformalizuar dhe janë të paafte të përfitojnë nga politikat mbështetëse për rritjen e eksporteve.

Punëtorët në sektorin informal:

Mungesa e mbrojtjes sociale: Shumë punëtorë janë angazhuar në aktivitete informale pa mbrojtje sociale dhe kontrata pune, duke pasur vështirësi për të përfituar nga politikat mbështetëse.

Evidencë Faktike: Pjesa më e madhe e punës bujqësore mbetet informale dhe shumë punëtorë janë të papaguar për punën e tyre, duke krijuar pabarazi në shpërndarjen e përfitimeve nga politikat e mbështetjes për eksportet.

4. Qasja Rregullatore dhe Mbështetje Institucionale

Institucionet shtetërore dhe mbështetja financiare:

Përpjekje për formalizimin e sektorit: Politikat për zvogëlimin e informalitetit kanë pasur përpjekje për të mbështetur fermerët përmes trajnimeve dhe granteve. Megjithatë, shpërndarja e mbështetjes ka pasur disbalanca.

Evidencë Faktike: Raportet e Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural kanë treguar se shumë fermerë në rajone të thella malore nuk kanë pasur qasje në mbështetje për shkak të mungesës së informacionit dhe infrastrukturës.

Ndikimi i premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore ka qenë i dukshëm dhe pozitiv në disa rajone dhe industri, por shpërndarja e përfitimeve ka pasur pabarazi. Rajonet më të

zhvilluara dhe industritë më të specializuara në bujqësi dhe agro-përpunim kanë pasur mundësi të përfitojnë më shumë, ndërsa rajonet e thella malore dhe shtresat më të varfëra, si fermerët e vegjël dhe punëtorët informalë, kanë hasur pengesa të mëdha për të përfituar nga politikat mbështetëse.

Për të arritur një ndikim të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës, është e nevojshme që politikat të jenë më të drejtuara dhe të përfshijnë grupe të ndryshme për të zvogëluar pabarazitë rajonale dhe sektoriale.

G. Analiza e përmbushjes së programit

Vlerësimi i premtimit për rritjen e eksporteve bujqësore deri në dhjetor 2024 tregon një progres të dukshëm, por ende larg objektivit të 1 miliard USD. Ky përfundim mund të strukturohet sipas disa pikave të analizës:

1. Arritjet Sasiore:

Eksportet bujqësore: Rritja prej 100 milionë USD në vitin 2020 në 400 milionë USD në vitin 2024 është një arritje e konsiderueshme. Megjithatë, objektivi i 1 miliard USD mbetet i paarritshëm, duke treguar se edhe pse eksportet kanë katërfishuar, ka ende shumë hapësirë për rritje.

Diversifikimi i eksporteve: Rritja e eksporteve në kategori të ndryshme si frutat dhe perimet tregon përpjekje të suksesshme për diversifikimin, duke ndihmuar në përmirësimin e bilancit tregtar.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare:

Buxheti dhe investimet: Alokimi i rreth 4% të PBB-së për bujqësinë ka ndihmuar në rritjen e mbështetjes për sektorin, por është ende i pamjaftueshëm për transformime të mëdha. Rritja e financimeve krahasuar me vitet 2021 dhe 2022 është pozitive, por ndihma teknike dhe dixhitalizimi i bujqësisë mbeten sfida.

Investimet: Zbatimi i investimeve ka pasur ngadalësime, dhe nuk është përmbushur planifikimi për mbështetje të plotë të rritjes së eksporteve.

3. Afati Kohor i Zbatimit:

Vonesat: Programi i qeverisë ka pasur vonesa për shkak të faktorëve të jashtëm (pandemia dhe kriza e energjisë globale), që kanë ngadalësuar përmbushjen e objektivave.

Ndikimi i krizave: Krizat kanë vështirësuar planifikimet dhe zbatimin e politikave, duke çuar në zhvillimin e aktiviteteve në faza të ndryshme.

4. Rimarrja e Investimeve dhe Ndikimi në Ekonomi:

Rezultatet e investimeve: Investimet në zhvillimin e bujqësisë kanë filluar të japin rezultate në rritjen e eksporteve dhe diversifikimin e tregjeve. Megjithatë, ende ka nevojë për më shumë investime për një rritje të qëndrueshme.

Nevoja për investime të mëtejshme: Intensifikimi i investimeve në infrastrukturë dhe modernizim është kyç për arritjen e objektivave të afatmesëm.

5. Cilësia e Zbatimit:

Vështirësitë e implementimit: Ka pasur vështirësi në zbatimin e politikave mbështetëse dhe projekteve të modernizimit të bujqësisë. Kjo ka çuar në vonesa në ndarjen e granteve dhe mbështetjeve, veçanërisht për fermerët e sektorit informal.

Ndihma teknike: Mungesa e trajnimit të gjerë ka ngadalësuar përfitimin nga mundësitë e ofruara për fermerët.

6. Reagimet e Palëve të Interesuara:

Fermerët dhe industrive: Fermerët janë optimistë për rritjen e eksporteve, por vlerësojnë se pengesat në infrastrukturë dhe mbështetja e pamjaftueshme për fermerët e vegjël janë sfida të mëdha.

Shoqëria civile dhe sindikatat: Ka pasur kërkesa për më shumë mbështetje për fermerët e vegjël dhe kritika për favorizimin e bizneseve të mëdha dhe ato të regjistruara formalisht.

7. Kontestime dhe Konfirmime nga Auditimet:

Auditimet: Auditimet kanë nxjerrë në pah dobësi në menaxhimin e fondeve dhe alokimin e investimeve, duke sugjeruar nevojën për transparencë dhe përmirësim në menaxhimin e fondeve.

Rekomandimet: Auditet kanë theksuar nevojën për përmirësimin e llogaridhënies dhe transparencës.

8. Përforsimi dhe Krahasimi me Dokumentet Zyrtare:

Raportet ndërkombëtare: Raportet e BE-së, Bankës Botërore dhe IMF tregojnë se sektori bujqësor ka pasur rritje, por ende larg objektivave të parashikuara. Mungesa e investimeve për mbështetje teknologjike dhe logjistike është një barrierë kryesore.

Qasja integruese: Nevoja për zhvillimin e sektorëve të rinj dhe përmirësimin e politikave për zvogëlimin e informalitetit është e dukshme.

Rritja e eksporteve bujqësore deri në dhjetor 2024 ka përparuar, por mbetet larg objektivit të 1 miliard USD. Ka pasur sukses në diversifikimin e eksporteve dhe në përmirësimin e bilancit tregtar, por vështirësitë në implementimin e politikave, investimet e pamjaftueshme dhe sfidat në mbështetje të fermerëve të vegjël kanë penguar realizimin e plotë të objektivave. Disa rekomandime për përmirësim përfshijnë rritjen e transparencës, mbështetje më të madhe për fermerët e vegjël dhe intensifikimin e investimeve.

Programi ka përparuar, por mbetet larg objektivit

Për të vlerësuar përmbushjen e programit në përqindje deri në vitin 2025, mund të bëhet një analizë e secilit element të vlerësuar dhe të përcaktohet një përqindje e përmbushjes në

lidhje me objektivat e vendosur. Kjo mund të bëhet duke marrë parasysh zhvillimet e deritanishme dhe sfidat që kanë ndodhur.

1. Arritjet Sasiore (Eksportet bujqësore):

- Objektivi: 1 miliard USD në eksporte.
- Realizimi deri në 2024: 535 milionë USD.
- Përqindja e realizimit deri tani: 48.5%
- **Vlerësimi:** Deri tani është arritur 48.5% e objektivit të eksporteve, një rritje e konsiderueshme, por ende larg përmbushjes së plotë të synuar.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare (Buxheti dhe Investimet):

- Objektivi: Alokimi i financimeve për transformimin e bujqësisë dhe agro-industrive.
- Realizimi deri në 2024: 4% e PBB-së alokuar për sektorin.
- **Përqindja e realizimit:** Duke marrë parasysh që përqindja e alokuar është rritur krahasuar me vitet e kaluara, mund të thuhet se kjo është një përparim, por akoma e pamjaftueshme për transformime të mëdha.
- **Vlerësimi:** Rreth 60% e objektivit është realizuar për mbështetje buxhetore, duke marrë parasysh nevojën për investime më të mëdha në teknologji dhe dixhitalizim.

3. Afati Kohor i Zbatimit:

- Objektivi: Implementimi i shpejtë dhe në afat të politikave për rritjen e eksporteve.
- Realizimi deri në 2024: Vonesa për shkak të krizave të jashtme dhe vështirësive të brendshme.
- **Përqindja e realizimit:** Duke pasur parasysh se politikave kanë hasur vonesa, është mundur të thuhet se vetëm 60% e objektivave janë realizuar në këtë drejtim.
- **Vlerësimi:** 60% e objektivit për afatet kohore është arritur.

4. Rimarrja e Investimeve dhe Ndikimi në Ekonomi:

- Objektivi: Rimarrja e investimeve dhe ndikimi pozitiv në rritjen e eksporteve.
- Realizimi deri në 2024: Investimet kanë filluar të japin rezultate, por ende është e pamjaftueshme për të realizuar plotësisht objektivin.
- **Përqindja e realizimit:** Duke marrë parasysh që investimet kanë filluar të japin rezultate, mund të thuhet se janë realizuar 50-60% të objektivave për rimarrjen e investimeve.
- **Vlerësimi:** Rreth 55% e objektivit është arritur për rimarrjen e investimeve.

5. Cilësia e Zbatimit (Implementimi i Politikave dhe Mbështetje Teknike):

- Objektivi: Implementimi i politikave dhe mbështetje teknike për fermerët.

- Realizimi deri në 2024: Disa vonesa dhe vështirësi në zbatimin e politikave.
- **Përqindja e realizimit:** Ndërsa ka pasur përpjekje për implementim, vështirësitë kanë penguar përmbushjen e plotë të objektivave. Kjo mund të vlerësohet në rreth 50%.
- **Vlerësimi:** 50% e objektivit për cilësinë e zbatimit është realizuar.

6. Reagimet e Palëve të Interesuara dhe Ndikimi në Komunitet:

- Objektivi: Mbështetje për fermerët e vegjël dhe përfshirja e palëve të interesuara.
- Realizimi deri në 2024: Ka pasur reagime për mbështetje të pamjaftueshme dhe mungesë të infrastrukturës.
- **Përqindja e realizimit:** Fermerët e vegjël nuk kanë marrë mbështetje të mjaftueshme, dhe kjo mund të vlerësohet në rreth 40%.
- **Vlerësimi:** Rreth 40% e objektivit është realizuar për mbështetje ndaj fermerëve të vegjël.

7. Auditimet dhe Llogaridhënia:

- Objektivi: Transparenca dhe llogaridhënia në menaxhimin e fondeve.
- Realizimi deri në 2024: Disa dobësi në menaxhim dhe auditime që kanë kërkuar përmirësime.
- **Përqindja e realizimit:** Mungesa e plotë e transparencës dhe nevoja për rritjen e llogaridhënies është e dukshme, që do të thotë rreth 50% e objektivit është realizuar.
- **Vlerësimi:** 50% e objektivit është realizuar për auditimet dhe llogaridhënien.

Duke marrë parasysh të gjitha elementet, përmbushja e objektivave deri në vitin 2024 është si më poshtë:

- Eksportet bujqësore: 49%
- Përafrimi me zotimet financiare: 60%
- Afati kohor i zbatimit: 60%
- Rimarrja e investimeve dhe ndikimi në ekonomi: 55%
- Cilësia e zbatimit: 50%
- Reagimet e palëve të interesuara: 40%
- Auditimet dhe llogaridhënia: 50%

Vlerësimi i Përmbushjes së Programit: 55%

Kështu, mund të thuhet se deri në dhjetor 2024, programi ka arritur rreth 55% të përmbushjes totale të objektivave. Megjithatë, sfidat e vazhdueshme dhe nevoja për investime shtesë dhe mbështetje për fermerët e vegjël do të jenë thelbësore për realizimin e plotë të objektivave deri në vitin 2025.